

Európska únia
Európsky sociálny fond

**Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt
je spolufinancovaný zo zdrojov Európskeho sociálneho fondu a štátneho rozpočtu
SR.**

Metodika na tvorbu úplných a čiastočných kvalifikácií

Štátny inštitút odborného vzdelávania, Bellova 54/A, 837 63 Bratislava
Tel.00421 2 54 77 67 74, www.siov.sk

ŠIOV 2013

Metodika na tvorbu úplných a čiastočných kvalifikácií

**Mgr. Irena Fonodová
RNDr. Mária Hrušovská
Ing. Irena Jankovičová
Ing. Gabriela Jakubová
Doc. Ing. Pavel Kovařík, PhD.
PhDr. Mária Paveleková
Ing. Viera Žatkovičová**

Metodika vznikla v rámci Národného projektu „Tvorba Národnej sústavy kvalifikácie“.

Neprešlo jazykovou úpravou.

©Vydal Štátny inštitút odborného vzdelávania, Bratislava 2014

Obsah		Strana
	Úvodné slovo	3
1	Národná sústava kvalifikácií	4
1.1	Prvky Národnej sústavy kvalifikácií v SR	5
2	Kvalifikácia	6
3	Úplná kvalifikácia	9
3.1	Identifikácia úplných kvalifikácií	9
4	Čiastočná kvalifikácia	12
4.1	Identifikácia čiastočných kvalifikácií	13
5	Pravidlá na vymedzenie vzťahov medzi kvalifikáciami	18
5.1	Vzťahy úplných a čiastočných kvalifikácií	18
5.2	Vzťah úplnej kvalifikácie k povolaniu a odborom vzdelávania	21
5.3	Vzťah čiastočnej kvalifikácie k povolaniu	21
5.4	Vymedzenie úplnej a čiastočnej kvalifikácie	22
Príloha 1	Stupeň nadobudnutého vzdelania podľa ŠKOV - ISCED	23
Príloha 2	Základné charakteristiky úplnej a čiastočnej kvalifikácie (podporné informácie)	26
	Zoznam skratiek	29
	Terminologický slovník	30
	Použitá a odporúčaná literatúra	40

Úvodné slovo

Vážení kolegovia,

Štátny inštitút odborného vzdelávania (ďalej len „ŠIOV“) pripravil v rámci národného projektu „Tvorba Národnej sústavy kvalifikácií“ s podporou Európskeho sociálneho fondu túto metodiku, ktorá prináša návod na tvorbu úplných a čiastočných kvalifikácií. Popis kvalifikácií je jednou zo základných podmienok na to, aby ľuďom mohli byť uznané ich skutočné vedomosti, zručností a kompetencií nezávisle na spôsobe, ako ich získali.

Naším zámerom je poskytnúť vám metodiku ako základný študijný prameň vo vzdelávaní a zároveň pomôcku, ktorá vám uľahčí náročnú prácu pri identifikácii úplných a čiastočných kvalifikácií. Metodika je určená pre pedagogických a odborných zamestnancov, členov sektorových rád (zástupcovia profesijných a stavovských organizácií), ktorí budú v rámci Národnej sústavy kvalifikácií participovať na tvorbe kvalifikačných štandardov a ostatných pedagogických a odborných zamestnancov, ktorí tvoria štátne a školské vzdelávacie programy a študijné programy vysokých škôl a programy ďalšieho vzdelávania. Metodickú príručku môžu využiť aj zamestnanci štátnej správy a samosprávy, úradov práce, rezortných ministerstiev a pod.

Jednotlivé kapitoly metodiky vás krok za krokom oboznámia s procesom ich tvorby, ponúknu vám praktické príklady a možnosti vypracovania ich jednotlivých častí.

Želáme vám do vzdelávania i aktívnej práce na tvorbe NSK veľa potrebného a zdravého optimizmu, vzájomné porozumenie a vysokú dávku tvorivosti. Veríme, že sa vám bude dariť vytvárať také kvalifikačné štandardy, ktoré otvoria brány škôl viacerým uchádzačom o štúdium a všetkým ľuďom, ktorí dobre ovládajú určitú prácu a pritom nemajú žiadny doklad o vzdelaní. V skutočnosti už tento problém má svoje riešenie. Tým je Národná sústava kvalifikácií.

Za riešiteľský tím

Ing. Gabriela Jakobová
vedúca pracovnej
skupiny pre metodológiu

1 Národná sústava kvalifikácií

Národná sústava kvalifikácií (ďalej len „NSK“) vychádza z Národnej sústavy povolání (ďalej len „NSP“). Vytvorenie NSK vychádza z Odporúčania o vytvorení Európskeho kvalifikačného rámca (ďalej len „EKR“) pre celoživotné vzdelávanie prijatého 23. apríla 2008 Európskym parlamentom a Radou¹, ktoré je jedným z konkrétnych výsledkov pracovného programu Európskej komisie „Vzdelávanie a odborná príprava 2010“. Vychádza z potreby rozvoja a uznávania vedomostí, zručností a kompetencií občanov jednotlivých členských štátov EÚ, ktoré majú zjednodušiť uznávanie kvalifikácií a tým uľahčiť ich mobilitu v oblasti vzdelávania a pracovného trhu.

Slovenská republika nemá v súčasnosti funkčnú a na národnej úrovni platnú kvalifikačnú sústavu, ktorá by uľahčila a zefektívnila komunikáciu na národnom, európskom a svetovom trhu práce.

Význam NSK bude identifikovať kvalifikácie ako vzdelávacie výstupy v rámci daného povolania tak, aby bola zabezpečená nielen porovnateľnosť výsledkov vzdelávania na rôznych typoch škôl v SR, ale aj v krajinách EÚ, aby zamestnávateľa, ako potenciálni odberatelia absolventov škôl, mohli spoľahlivo zatriedovať pracovnú silu do kvalifikačných tried, a to nielen na Slovensku, ale aj v krajinách EÚ z hľadiska jej kvalifikovanosti a mobility.

Preto základným zmyslom NSK, hlavne v súvislosti s celoživotným vzdelávaním, je umožniť popis jednotlivých kvalifikácií podľa potrieb a požiadaviek zamestnávateľov a stanoviť systém ich hodnotenia z pohľadu zamestnávateľov.

Cieľom NSK je vytvoriť systémové prostredie, ktoré bude podporovať:

- porovnateľnosť výsledkov vzdelávania a učenia dosiahnutých rôznymi formami a cestami učenia a vzdelávania, ktoré budú umožňovať uznávanie skutočných vedomostí, zručností a kompetencií nezávisle na spôsobe ich získania;
- porovnateľnosť kvalifikačných úrovní v Slovenskej republike a krajinách Európskej únie (ďalej len „EÚ“);
- prenos požiadaviek sveta práce do vzdelávania;
- verejnú informovanosť o všetkých celoštátnych uznávaných kvalifikáciách.

NSK napomáha vytvárať čisté väzby medzi jednotlivými kvalifikáciami. Objasňuje vstup, výstup a smery pre rozvoj medzi sektorom vzdelávania a trhom práce, ale aj vnútri týchto systémov. Umožňuje maximalizovať príležitosti pre uplatňovanie kvalifikácie v rámci študijnej a pracovnej mobility a ukazuje jednotlivcom cestu, akou si môžu zvyšovať svoju kvalifikáciu a učenie.

¹ Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady z 23. apríla 2008 o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie

1.1 Prvky Národnej sústavy kvalifikácií v SR

Základným prvkom NSK sú vzdelávacie výstupy/výsledky vzdelávania (ďalej len „VV“). Aby bola NSK zrozumiteľným a využiteľným systémom, ktorý má umožňovať porovnateľnosť VV, musia byť tieto popísané štandardizovaným spôsobom, v čo najjednoduchšej štruktúre a pomocou prvkov, ktoré bude možné pri úpravách a aktualizáciách ľahko zamieňať.

NSK bude tvoriť popis²:

- **úplných kvalifikácií** (spôsobilosť vykonávať určité povolanie, prípadne viacero povolaní, ktoré by mali byť obsiahnuté v NSP)³;
- **čiasočných kvalifikácií** (spôsobilosť vykonávať určitú pracovnú činnosť alebo ucelený súbor pracovných činností umožňujúcich pracovné uplatnenie sa)⁴;
- **kvalifikačných štandardov** – štruktúrovaný popis požiadaviek na príslušnú kvalifikáciu;
- **hodnotiacich štandardov**⁵ - súbor kritérií a postupov pre overovanie požiadaviek na kvalifikáciu;
- **úrovní NSK**, ktoré budú rešpektovať úrovne definované slovenským vzdelávacím systémom a zároveň hľadať vhodný ekvivalent definovaný Európskym kvalifikačným rámcom⁶;
- **kvalifikačných smerov**, ktoré budú rešpektovať členenie do skupín odborov používaných v slovenskom vzdelávacom systéme.

Jednotlivé časti NSK budú navzájom prepojené a zároveň previazané s trhom práce. Preto pri tvorbe Národnej sústavy kvalifikácií, úplných a čiastočných kvalifikácií a ich štandardov je potrebné veľmi starostlivo rozlišovať medzi povolaním, zamestnaním a prácou (pracovná činnosť).

² Vid' Metodika na tvorbu NSK.

³ Vid' Metodika na tvorbu úplných a čiastočných kvalifikácií.

⁴ Vid' Metodika na tvorbu úplných a čiastočných kvalifikácií.

⁵ Vid' Metodika na stanovenie hodnotiacich štandardov.

⁶ Vid' Metodika na tvorbu NKR.

2 Kvalifikácia

Kvalifikácia – ako výstup zo systému vzdelávania a učenia sa - je vo všeobecnosti **syntézou troch komponentov:**

- vzdelania;
- praxe;
- vlastnosti, schopnosti, zručnosti, danosti (talent), ktoré človek má alebo ovláda, získava a rozvíja.

Definícia kvalifikácií - vzdelávacích výstupov - je vzhľadom k Európskemu kvalifikačnému rámcu bežne používaná a akceptovaná v Európe a na svete. Vyjadruje to, čo si jednotlivec alebo občania potrebujú osvojiť ako štartovací balíček pri svojej kariérovej ceste a osobnom rozvoji.

Osvojte si nasledujúcu terminológiu.

Kvalifikácia je formálny výstup/výsledok procesu hodnotenia a validácie, ktorý sa získa, keď kompetentný orgán určí, že jednotlivec dosiahol vzdelávacie výstupy zodpovedajúce daným štandardom (výkonový – kvalifikačný štandard, obsahový štandard, hodnotiaci štandard).

(Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie. 2008/C 111/01)

Kvalifikácie v NSK by mali byť porovnávané na základe dvoch merateľných hodnôt:

- **kvalifikačnej úrovne NSK**, ktorá má poukazovať na náročnosť vzdelávania a učenia sa. Na jednotlivé kvalifikačné úrovne budú zatriedované čiastočné a úplné kvalifikácie. Čím je kvalifikácia na vyššej kvalifikačnej úrovni, tým je zložitejšia a náročnejšia;
- **stupňa vzdelania**, ktorá má poukazovať na rozmer alebo rozsah kvalifikácie, jej získanie, uznávanie a množstvo pracovných činností, ktoré kvalifikácia obsahuje. Stupeň vzdelania je charakteristický iba pre úplné kvalifikácie získané vo formálnom systéme vzdelávania.

Akýkoľvek kvalifikačný systém vymedzuje oblasť uznávania kvalifikácií pre účely výkonu povolania. V SR **kvalifikačný systém podľa typu vzdelávania** (všeobecné, odborné) determinuje nasledovné uznávané kvalifikácie:

- **akademické** - ktoré sa pohybujú v oblasti uznávania diplomov potvrdzujúcich všeobecnú kvalifikáciu alebo konkrétnych častí vzdelávacích programov (domácich a zahraničných) vzdelávacími inštitúciami v rôznych krajinách. Toto uznávanie sa považuje za základ nielen pre prijatie uchádzača na ďalšie štúdium, ale aj za porovnanie študijných plánov, podľa ktorých sa zisťuje a vydáva

- rozhodnutie o tom, či vzdelanie získané v jednej krajine je rovnocenné so vzdelaním v druhej krajine. Niekedy sa používa aj pojem všeobecná kvalifikácia;
- **odborné** – zameriavajú sa na posúdenie vedomostí, zručností a kompetencií konkrétnej osoby a sú potvrdené dokladom o odbornej kvalifikácii. Výsledkom procesu odborného uznávania kvalifikácií je rozhodnutie o tom, či dotyčná osoba má dostatočné kompetencie na to, aby mohla vykonávať konkrétne povolanie alebo pracovnú činnosť. Niekedy sa používa pojem profesijná kvalifikácia a predpokladá ovládanie určitých techník, pracovných operácií a manipulácií a príslušných teoretických poznatkov.

Kvalifikácia vo vzťahu **k výkonu pracovnej činnosti** alebo súboru pracovných činností v rámci konkrétneho povolania môže byť:

- **úplná** – spôsobilosť pracovnej sily riadne vykonávať všetky pracovné činnosti v určitom povolaní;
- **čiasťočná** – spôsobilosť pracovnej sily riadne vykonávať pracovnú činnosť alebo súbor pracovných činností v určitom povolaní (prípadne v dvoch alebo viacerých).

V NSK bude každá úplná a čiastočná kvalifikácia **popísaná dvojicou štandardov**:

- **kvalifikačný štandard** – definuje súbor vedomostí, zručností a kompetencií požadovaných pre danú kvalifikáciu, to, čo jednotlivec má vedieť, chápať a byť schopný urobiť, aby ukončil proces učenia sa/vzdelávania;
- **hodnotiaci štandard** – definuje súbor kritérií, organizačných a metodických postupov na overenie dosiahnutých požiadaviek kvalifikačného štandardu.

Pre účely **NSK v SR** sa bude každá kvalifikácia popisovať vo vzťahu k:

- **vedomostiam**, ktoré sú dané:
 - a) všeobecnými vedomosťami (teoretické, faktické);
 - b) odbornými vedomosťami (teoretické, faktické).
- **zručnostiam**, ktoré sú dané:
 - a) kognitívnymi zručnosťami (logické, kreatívne a intuitívne myslenie, uvažovanie⁷);
 - b) praktickými zručnosťami (organizačné zručnosti a riadenie času, diagnostikovanie zmien, výber materiálu, klinické vyšetrenie, zhotovenie RTG snímku, určenie plánu výroby, vedenie dokumentácie, hodnotenie kvality, príprava materiálov a prístrojov, výroba výrobkov a polotovarov, komunikačné zručnosti a sebaaprezentácia, manažérske zručnosti, obchodné zručnosti a pod).
- **kompetenciám**, ktoré sú dané:
 - a) zodpovednosťou (prevzatie zodpovednosti za splnenie úloh, za svoje rozhodnutia, zodpovednosť za seba samého, za priateľov, spolupracovníkov, za vlastnú a spoločnú prácu, kvalitu výrobkov, za spoločnosť, podnik, zodpovednosť voči spoločenským a spoločným hodnotám, zodpovednosť za plnenie si svojich povinností, zodpovednosť za ochranu života, bezpečnosť,

⁷ Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie. 2008/C 111/01.

zdravie a hygienu pri práci, spoluzodpovednosť za ochranu životného prostredia, solidarita voči všetkým, a pod.);

- b) samostatnosťou (schopnosť pracovať v tíme, kooperatívnosť, schopnosť odolávať konfliktným situáciám, komunikatívnosť, reflektovanie vlastnej identity, budovanie si vlastnej samostatnosti/nezávislosti ako člena celku, efektívna spolupráca v skupine, uvedomovanie si svojej zodpovednosti v tíme, odhadovanie a korigovanie dôsledkov vlastného správania a konania a uplatňovanie sociálne prospešných zmien v medziľudských vzťahoch, a pod.).
- c) sociálnymi kompetenciami (kompetentné zaobchádzanie so sebou samým, t. j. zaobchádzanie s vlastnou hodnotou, byť svojím vlastným manažérom, schopnosť sebareflexie, vedomé rozvíjanie vlastných hodnôt a ľudského obrazu, schopnosť posudzovať sám seba a ďalej sa rozvíjať, a pod.).

3 Úplná kvalifikácia

Úplná kvalifikácia (ÚK) je spôsobilosť pracovnej sily riadne vykonávať všetky pracovné činnosti v určitom povolani (napr. cukrár v rámci povolania cukrár, kuchár v rámci povolania kuchár, bytový architekt v rámci povolania architekt, chirurg v rámci povolania lekár a pod.). V prípade ÚK **získava jednotlivec aj zodpovedajúci stupeň vzdelania.**

Úplná kvalifikácia **sa získava:**

- ukončením kompletného vzdelávacieho programu vo formálnom vzdelávaní záverečnou skúškou, maturitnou skúškou, absolventskou skúškou alebo ukončením študijného programu štátnou, rigoróznou skúškou alebo dizertačnou skúškou. Pri odboroch vzdelávania so zameraním alebo špecializáciou je úplná kvalifikácia ekvivalentná s týmito zameraniami a špecializáciami. Jednotlivci získavajú počiatočnú kvalifikáciu v zmysle všeobecne záväzných právnych predpisov (školský zákon, zákon o VŠ);
- ukončením kompletného vzdelávacieho programu relevantnou skúškou v neformálnom vzdelávaní, v priebehu ktorého jednotlivec získal všetky čiastočné kvalifikácie, ktoré tvoria úplnú kvalifikáciu a po predložení všetkých získaných osvedčení za každú ČK mu bolo umožnené podľa hodnotiaceho štandardu vykonať predpísanú skúšku na získanie a uznanie úplnej kvalifikácie (napr. záverečnú skúšku v UO s výučným listom). Jednotlivci získavajú ÚK v zmysle všeobecne záväzných právnych predpisov (zákon o CŽV, iný zákon, ktorý môžu navrhnúť sektorové rady). **Ide o systémovú zmenu, ktorú navrhuje NSK.** V tomto duchu sa musí prispôbiť aj legislatíva.

3.1 Identifikácia úplných kvalifikácií

Povolanie, nachádzajúce sa v NSP, je potrebné podrobiť analýze. Analyzujú sa nasledujúce **kritériá** pre ÚK:

- relatívne široké ucelené **odborné jadro**, ktoré je typické pre ÚK;
- **rozsah a náročnosť** obsahovej náplne ÚK, ktorá je zvládnuteľná jedným človekom a je bežné, že jeden človek počas života vykonáva viacero pozícií danej ÚK, bez nutnosti rekvalifikácie;
- **povolanie** (pracovné pozície - jednotky práce), ku ktorému možno priradiť niektorý odbor vzdelávania. Úplné kvalifikácie svojím obsahom a svojou šírkou zodpovedajú niektorému odboru vzdelávania alebo štúdiu, v ktorom sa jednotlivci pripravujú na svoje budúce povolanie. Súčasne však musí platiť, že obsah ÚK v počiatočnom vzdelávaní je zvládnuteľný jedným jednotlivcom počas štúdia.

Pri identifikácii ÚK budú existovať **dva druhy analýzy:**

- analýza NSP;

- analýza identifikovaných ČK.

Analýza NSP

V povolaniach sa môže identifikovať rôzny počet ÚK. Podľa toho budú existovať **3 typy ÚK:**

- v 1 povolani sa môže identifikovať iba 1 ÚK (názov ÚK môže a nemusí byť totožný s názvom povolania). Takýchto ÚK je väčšina;
- v 1 povolani sa môžu identifikovať 2 a viac ÚK, ktoré sú ekvivalentné určitému odboru vzdelávania alebo štúdia. Medzi ne patria aj ÚK získané v odbore štúdia alebo vzdelávania so zameraním alebo špecializáciou;
- povolanie, v ktorom sme identifikovali 1 alebo viac ÚK, nie je začlenené do sústavy odborov formálneho vzdelávania a teda ÚK sa neposkytujú v počiatočnom vzdelávaní. Podľa požiadaviek a konsenzu stavovských a profesijných organizácií môže dôjsť k nasledovnému rozhodnutiu: buď tento typ ÚK bude na základe ich odporúčania zaradený do sústavy odborov vzdelávania počiatočného formálneho vzdelávania alebo ÚK bude predmetom vzdelávania v neformálnom systéme.

Príklady ÚK vybraných podľa týchto kritérií z NSP môžu byť pravdepodobne napr.: kuchár, čašník, nástrojár, obrábač kovov, hutník operátor, zlatník, klenotník, fotograf, maliar, kozmetik apod.

Naopak kritériá pre ÚK pravdepodobne nespĺňajú napr.: pracovník výdajne jedla, predavač rýchleho občerstvenia, brusič nástrojov, operátor strojov na valcovanie kovov, tapetár, pracovník zhotovovania tlačiarenských foriem, manikér apod.

Každú identifikovanú úplnú kvalifikáciu je potrebné zaradiť na príslušnú úroveň Národného kvalifikačného rámca v súlade s NSP.

Každú úplnú kvalifikáciu je potrebné zaradiť aj do príslušnej skupiny klasifikácie SK NACE rev. 2. Aj tu sa použije skupina uvedená pri zodpovedajúcej jednotke NSP.

Dôležitá informácia.

V prípade, ak úplná kvalifikácia identifikovaná zamestnávateľmi z NSP (sektorové rady a odvetvové skupiny) nie je súčasťou sústavy odborov formálneho vzdelávania, je potrebné bezodkladne informovať Národnú radu pre vzdelávanie a kvalifikácie so žiadosťou o jej zaradenie do sústavy odborov. Pre úplne novú ÚK sa vypracuje dodatok k ŠVP a následne ŠkVP. NSK v rámci svojho systémového prístupu bude efektívne prepájať úplné a čiastočné kvalifikácie do uceleného a otvoreného systému. Samozrejme, že budú existovať úplné kvalifikácie, ktoré sa nebudú skladať z čiastočných kvalifikácií a čiastočné kvalifikácie, ktoré nebudú podmnožinou žiadnej úplnej kvalifikácie. Takéto „neštandardné“ vytvorenie nie je primárnym kritériom ich zaradenia do NSK, vyžaduje si to však reálna potreba trhu práce.

Analýza identifikovaných ČK

V tejto analýze nie je štartovacím bodom povolanie popísané v NSP. Tu sa vychádza už z identifikovaných čiastočných kvalifikácií, ktoré je nevyhnutné navzájom porovnať a agregovať ich do jednej skupiny príbuzných ČK, ktoré majú väčšiu časť odborného jadra spoločnú.

Úplná kvalifikácia je spôsobilosťou vykonávať povolanie zaistujúce človeku uplatnenie v relatívne širokom poli obsahovo príbuzných pracovných pozícií a pracovísk. Tým sa líši od čiastočnej kvalifikácie, ktorá je spôsobilosťou vykonávať relatívne úzky okruh činností umožňujúci uplatnenie na určitej konkrétnej pracovnej pozícii.

Pri **vymedzovaní ÚK** na základe navrhnutých ČK je potrebné postupovať podľa nasledujúcich **pravidiel**:

- pre ÚK existuje skupina čiastočných kvalifikácií, ktoré sú si príbuzné z hľadiska vedomostí, zručností a kompetencií. Spoločne tvoria „odborné - profesijné pole“ zahrňujúce možnosti uplatnenia pre jednotlivca. Hovoríme, že tieto ČK „skladajú“ – vytvárajú príslušnú ÚK;
- ÚK obsahuje ucelené odborné jadro;
- obsah ÚK je svojím rozsahom a náročnosťou zvládnuteľný jedným jedincom v rámci ním vybraného odboru vzdelávania alebo štúdia a je bežné, že jeden človek behom života vykonával viac pracovných pozícií danej ÚK bez toho, aby sa musel rekvalifikovať.

V praxi to znamená, že vedľa seba budú existovať **tri typy ÚK**:

- ÚK, ktoré sú ekvivalentné určitému odboru vzdelávania alebo štúdia. Takýchto ÚK je väčšina;
- ÚK, ktoré sa vzťahujú k určitému odboru štúdia alebo vzdelávania so zameraním alebo špecializáciou;
- ÚK, ktoré svojím obsahom stoja mimo oblasť počiatočného vzdelávania. Patria do neformálneho systému.

Okrem ČK tvoriacich určitú ÚK budú existovať ešte "izolované" ČK, ktoré netvoria odborné príbuzné skupiny, a teda neskladajú žiadnu ÚK. Napr. Kuchár studenej kuchyne, barman, Sommelier, recepčný, a pod. Jednotlivci s takouto kvalifikáciou majú veľmi dobré uplatnenie na trhu práce.

Každú, touto cestou identifikovanú úplnú kvalifikáciu je potrebné zaradiť na príslušnú úroveň Národného kvalifikačného rámca v súlade s NSP.

Každú úplnú kvalifikáciu je potrebné zaradiť aj do príslušnej skupiny klasifikácie SK NACE rev. 2.

Pri ÚK získavaných vo formálnom vzdelávaní môžeme sa inšpirovať podpornými informáciami uvedenými v **Prílohe č. 1 a Prílohe č. 2**.

Na skupiny ČK skladajúcich ÚK môže mať ešte vplyv práve rozdielna kvalifikačná úroveň jednotlivých ČK. K spresneniu týchto skladajúcich skupín prispeje aj spracovanie kvalifikačných a hodnotiacich štandardov, ktoré vyšpecifikujú obsah jednotlivých ČK.

4 Čiastočná kvalifikácia

Čiastočná kvalifikácia (ČK) je spôsobilosť pracovnej sily riadne vykonávať pracovnú činnosť alebo súbor pracovných činností v určitom povolání, prípadne v dvoch alebo viacerých (napr. výroba jemného pečiva, príprava pokrmov studenej kuchyne, interiérový dizajn a pod.). Čiastočná kvalifikácia sa získava v systéme neformálneho vzdelávania (ďalšie vzdelávanie) ukončením akreditovaného vzdelávacieho programu (ÚK), modulu (ČK s menším rozsahom pracovných činností) alebo kurzu (ČK s väčším rozsahom pracovných činností) záverečnou skúškou alebo v systéme informálneho učenia v súlade s hodnotiacim štandardom pred hodnotiacou komisiou.

Pokiaľ sa úplné kvalifikácie získavajú a uznávajú v zmysle všeobecne záväzných právnych predpisov, **čiastočné kvalifikácie budú celkom novým produktom**. Je preto nevyhnutné na základe procesov a mechanizmov vytvorených v NSK prispôbiť aj právny rámec SR na získavanie a uznávanie čiastočných kvalifikácií. Mala by priniesť transparentnosť do neprehľadného množstva rôznych osvedčení a certifikátov, ktoré sú v súčasnosti udeľované jednotlivcom kurzov ďalšieho vzdelávania, mala by umožniť porovnateľnosť týchto osvedčení a garantovať zamestnávateľom opodstatnenosť informácií o obsahu čiastočnej kvalifikácie vzhľadom k ich požiadavkám a potrebám.

Čiastočná kvalifikácia **sa získava:**

- ukončením kompletného vzdelávacieho programu, kurzu alebo modulu záverečnou skúškou v neformálnom vzdelávaní, v priebehu ktorého jednotlivec získa ČK. Jednotlivci získavajú ČK v zmysle všeobecne záväzných právnych predpisov (zákon o ČŽV). Po ukončení vzdelávacieho programu, modulu alebo kurzu záverečnou skúškou získava absolvent osvedčenie potvrdzujúce uznanú ČK.

Základnými zdrojmi pre formulovanie návrhov čiastočných kvalifikácií sú tie, ktoré sa zameriavajú na popis povolania. Aby bolo možné spracovať kvalifikačný a hodnotiaci štandard čiastočnej kvalifikácie, je nutné **identifikovať jednotlivé pracovné činnosti**, ktoré dané povolanie alebo pracovné pozície v danom povolaní charakterizujú. Dostupnými informáciami pre formulovanie návrhov čiastočných kvalifikácií je SK ISCO-08, NSP a SK NACE rev. 2.

Ostatné zdroje, ktoré je možné využiť pre popis čiastočnej kvalifikácie, sa primárne zameriavajú na vzdelávacie kurzy (akreditované vzdelávacie kurzy) alebo iba identifikujú názvy povolání (napríklad živnosti).

Jedným z kritérií, ktoré je nutné pri tvorbe čiastočných kvalifikácií zvážiť, je miera potrebnosti ich tvorby a existencie. Mieru potrebnosti možno posúdiť z pohľadu zamestnávateľov, ale aj z pohľadu držiteľov čiastočnej kvalifikácie.

Dôležitým argumentom môže byť aj skutočnosť, že daná kvalifikácia (najmä ÚK) nie je súčasťou počiatočného vzdelávania a ďalšie vzdelávanie je tým pádom jedinou možnou cestou ako získať zodpovedajúcu kvalifikáciu.

Jedným z najsilnejších argumentov k získaniu čiastočnej kvalifikácie je existencia zákonov, ktoré predpisujú získanie čiastočnej kvalifikácie pre výkon povolania. Tieto

prípady legislatívneho prepojenia so zákonom o CŽV doposiaľ takmer neexistujú, nič menej v budúcnosti možno tieto situácie očakávať.

4.1 Identifikácia čiastočných kvalifikácií

Všetky povolania v NSP, v rámci ktorých (alebo ktoré) neboli identifikované kvalifikácie ako úplné, sú potenciálnymi ČK.

Aby sa mohli stať skutočnými ČK, pre ktoré budú spracované kvalifikačné a hodnotiace štandardy, je potrebné, aby splnili nasledujúce **kritériá**⁸:

- požiadavky na **materiálne a technické podmienky**;
- požiadavky na zloženie **skúšobnej komisie**;
- požiadavky na proces **hodnotenia a výsledné hodnotenie**;
- **miera potrebnosti** ich vytvorenia a existencie;
- požiadavky na všeobecne záväzné právne **predpisy**.

Pokiaľ sa tieto kritériá nespĺnia, neznamená to, že sa nejedná o čiastočné kvalifikácie, ale len to, že ich nemožno overovať a vzdelávať v zmysle všeobecne záväzných právnych predpisov. Preto neodporúčame zaradiť tieto ČK v rámci tvorby NSK do prvých etáp jej tvorby.

Ďalej je potrebné overiť, či pre potenciálne čiastočné kvalifikácie neexistuje už iný právny predpis, ktorý stanovuje niektoré postupy alebo pravidlá, ktoré môžu byť v nesúlade so zákonom o celoživotnom vzdelávaní.

Čiastočnú kvalifikáciu nemožno podľa súčasnej legislatívy získať bez splnenia podmienok pripustenia ku skúške v súlade so zákonom o celoživotnom vzdelávaní - jasne hovorí o absolvovaní akreditovaného vzdelávania, resp. o 5-ročnej praxi v príslušnom odbore.

Čiastočná kvalifikácia by svojím obsahom teda mala umožňovať, aby bola vzdelávateľná v akreditovanom vzdelávacom programe, resp. aby bolo možné akreditované vzdelávacie programy, kurzy alebo moduly formulovať podľa požiadaviek stanovených v hodnotiacom štandarde čiastočnej kvalifikácie.

Čiastočné kvalifikácie by mali vznikať tam, kde akademické alebo odborné kvalifikácie nie sú predmetom iných právnych predpisov. To sa týka predovšetkým regulovaných povolání a právnych predpisov upravujúcich získavanie a preukazovanie kvalifikácií, ktoré sú v gescii jednotlivých ministerstiev.

Najväčšie problémy pri zaradovaní do NSK sú pri tzv. regulovaných povolaniach.

Ani ovplyvnenie inými právnymi predpismi však neznamená, že sa nejedná o kvalifikáciu, ale že jej zaradenie medzi kvalifikácie podľa zákona o celoživotnom vzdelávaní môže byť komplikované a zdĺhavé. Preto je vhodné nezaradiť tieto kvalifikácie v rámci tvorby NSK do prvej etapy tvorby.

⁸ Vid' Metodiku na stanovenie hodnotiacich štandardov

Každú čiastočnú kvalifikáciu je potrebné zaradiť na príslušnú úroveň Národného kvalifikačného rámca v súlade s NSP.

Každú čiastočnú kvalifikáciu je potrebné zaradiť aj do príslušnej skupiny klasifikácie SK NACE rev. 2.

Pri ČK získavaných v neformálnom vzdelávaní môžeme sa inšpirovať podpornými informáciami uvedenými v **Prílohe č. 1 a Prílohe č. 2**.

Pri identifikácii ČK môžu nastať nasledujúce **4 prípady**:

- **ČK** sú vo svojom celku **ekvivalentné celej ÚK**, tzn. že ju skladajú;
- **ČK** sú vo svojom celku **ekvivalentné len časti ÚK**, tzn. že ju skladajú len čiastočne. Je preto žiaduce identifikovať ostatné ČK, pričom sa môže stať, že ďalšie ČK už neexistujú (resp. boli by to len obsahové segmenty, ktoré v skutočnosti nie sú kvalifikáciami, pretože nie sú uplatniteľné na trhu práce). Toto musia posúdiť zamestnávateľa v sektorových radách a odvetvových skupinách;
- **ČK nie je ekvivalentná žiadnej ÚK** (pre ÚK neexistuje žiadna ČK). Je preto žiaduce identifikovať ostatné ČK, pričom sa môže stať, že ďalšie ČK neexistujú (resp. boli by to len obsahové segmenty, ktoré v skutočnosti nie sú kvalifikáciami, pretože nie sú uplatniteľné na trhu práce). Toto musia posúdiť zamestnávateľa v sektorových radách a odvetvových skupinách;
- **ČK = ÚK** - úplná kvalifikácia je svojím obsahom relatívne úzka. Malo by sa však jednať o výnimočné prípady. V týchto prípadoch je vhodné znovu posúdiť, či ÚK spĺňa kritéria pre ÚK.

Je potrebné, aby sektorové rady a odvetvové skupiny **posúdili celú oblasť svojej pôsobnosti a**:

- identifikovali všetky pozície, ktoré sa vyskytujú v rámci del'by práce vo firmách a na pracoviskách v rámci ich pôsobnosti. O tom, že tieto pozície (teda jednotky práce) skutočne existujú, rozhodne konsenzus zamestnávateľov v príslušnej sektorovej rade;
- posúdili z hľadiska splnenia jednotlivých kritérií a z hľadiska možných kolízií s inými všeobecne záväznými právnymi predpismi;
- v NSP, kde sú neúplné alebo nie sú žiadne zostavy ČK pre ÚK identifikovali skupiny ČK pre ÚK;
- v NSP identifikovali všetky ÚK, poprípade ČK, ktoré sú na trhu práce uplatniteľné.

Pre naplnenie týchto cieľov je veľmi dôležitý konsenzus zamestnávateľov v príslušnej sektorovej rade a odvetvovej skupine.

Ako základný zdroj pre túto identifikáciu je vhodné popri skúsenostiach zamestnávateľov použiť klasifikáciu SK ISCO-08. Je to najkomplexnejšia a najsystematickejšia sústava v Slovenskej republike a preto je potrebné ju pojať za základ celej sústavy. Je kompatibilná s NSP, čo znamená, že každá jednotka práce NSP má k sebe zodpovedajúcu jednotku SK ISCO-08. Do tejto sústavy je potrebné v prvom prípade doplniť všetky ČK a ÚK identifikované podľa NSP a potom ju použiť pre zaradovanie ďalších identifikovaných ČK a ÚK.

ČK v SK ISCO-08, ktoré splnia vyššie uvedené kritériá, by mali byť prednostne zaradené do NSK. Napr. sústava SK ISCO-08 má zaradeného kuchára, ktorého ekvivalent v NSP je kuchár, podobne je to sommelier, barman a pod.

Pre ostatné čiastočné kvalifikácie SK ISCO-08 to neznamena, že sa nejedná o kvalifikácie, ale len že nie je možné overovať a vzdelávať v zmysle zákona o celoživotnom vzdelávaní. Preto nie je vhodné zaradiť tieto kvalifikácie v rámci tvorby NSK do prvej etapy jej tvorby. Napr. sústava SK ISCO-08 má zaradeného záhradníka krajinára, ktorého ekvivalent sa nenachádza v NSP. Podobne pôjde o záhradníka a pestovateľa jedlých húb, aromatických a liečivých rastlín, záhradníka a pestovateľa sadbového materiálu a pod.

SK ISCO-08 však nezaručuje, že plne pokrýva všetky kvalifikácie požadované na trhu práce. Preto je na **identifikáciu ČK potrebné použiť ďalšie zdroje**, ktorými sú predovšetkým:

- **akreditované kurzy:** zoznam akreditovaných vzdelávacích programov (vrátane kurzov, modulov) môžeme považovať za zdroj na identifikáciu ČK, hlavne z hľadiska miery záujmu o získanie týchto ČK zo strany uchádzačov o ďalšie vzdelávanie. Signalizuje to, že je o konkrétne zamerané akreditované kurzy záujem predovšetkým z dôvodu praktického uplatnenia v pracovnom živote a zvýšení šancí na trhu práce. Je však treba vždy posúdiť, či ide skutočne o žiadanú kvalifikáciu na trhu práce, alebo len o "módny" kurz;
- **živnosti** - zatiaľ čo remeselné a voľne živnosti sú väčšinou zahrnuté buď v NSP alebo v SK ISCO-08, viazané živnosti bývajú veľmi špecifické a v týchto sústavách sa často nevyskytujú. K preukazovaniu odbornej spôsobilosti pre tieto živnosti však môže byť práve NSK vhodným prostriedkom, pretože umožňuje vykonávať skúšku podľa jednotných štandardov, vydávať celoštátne platné osvedčenie, je vhodná pre dospelých ľudí, často usilujúcich o vlastnú podnikateľskú činnosť (napr. viazaná živnosť „vykonávanie ohňostrojoých prác“). Viazané živnosti však spravidla súvisia okrem Živnostenského zákona ešte s ďalšími právnymi predpismi, ktoré nemusia byť kompatibilné so zákonom o celoživotnom vzdelávaní a nemusia teda ani byť realizovateľné (uznávané) podľa tohto zákona. Priamy rozpor medzi zákonom o celoživotnom vzdelávaní a živnostenským zákonom môže spôsobiť nefunkčnosť kvalifikačných štandardov. Toto riziko je treba preveriť. Kvalifikáciami však tieto živnosti sú, aj keď ich zaradenia do kvalifikácií podľa zákona o celoživotnom vzdelávaní, môže byť komplikované a zdĺhavé. Preto je vhodné tieto kvalifikácie v rámci tvorby NSK nezaraďovať do prvej etapy tejto tvorby.

Dôležitá informácia.

Je teda zrejmé, že NSK bude musieť riešiť množstvo povolání a kvalifikácií (úplných, čiastočných), ktoré nie sú predmetom formálneho vzdelávania a pre ktoré bude musieť byť vyčlenená neformálna vzdelávacia cesta. Na trhu práce tiež existujú povolania, ktoré operujú iba v oblasti čiastočných kvalifikácií a mali by patriť do oblasti ďalšieho neformálneho (príp. informálneho) vzdelávania a učenia.

Potom sú tu živnosti, ktoré sú podľa živnostenského zákona rozdelené na 3 druhy - remeselné, viazané a voľné. V závislosti od druhu živnosti podnikateľ musí spĺňať všeobecné podmienky, prípadne i osobitné podmienky prevádzkovania živnosti. Hlavne voľné činnosti (napr. služby v záhradníctve, poskytovanie služieb rýchleho občerstvenia, počítačové služby, vedenie účtovníctva, administratívne služby, mimoškolská vzdelávacia činnosť, upratovacie služby, domáce práce, opatrovanie detí, maloobchod, veľkoobchod, sprostredkovateľská činnosť, údržba motorových vozidiel, oprava odevov a obuvi a pod.) nie sú zaradené do odborov štúdia formálneho vzdelávania.

Veľmi dôležité sú aj viazané živnosti v zmysle zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní, podľa ktorého odbornú spôsobilosť pre viazané živnosti môže osoba spoločenstva preukázať aj rozhodnutím o uznaní odbornej praxe alebo rozhodnutím o uznaní odbornej kvalifikácie. Rozhodnutím o uznaní odbornej kvalifikácie možno preukázať odbornú spôsobilosť pre všetky regulované živnosti, kým rozhodnutím o uznaní odbornej praxe možno preukázať len odbornú spôsobilosť pre živnosti (napr. predaj pyrotechnických predmetov tried II a III a podtriedy T1, ubytovacie služby v ubytovacích zariadeniach s prevádzkovaním pohostinských činností v týchto zariadeniach a v chatovej osade triedy 3, v kempingoch triedy 3 a 4, prevádzkovanie pohrebiska alebo prevádzkovanie pohrebnej služby alebo prevádzkovanie krematória). Splnenie požiadavky odbornej praxe posudzujú okresné živnostenské úrady individuálne a bez akejkoľvek garancie.

Osobitnou kapitolou sú regulované povolania. V zmysle zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní sú to profesie, ktorých výkon je podmienený splnením kvalifikačných predpokladov podľa osobitných predpisov (zákony, nariadenia, predpisy). Zvyčajne sa táto regulácia uskutočňuje prostredníctvom súkromných oprávnených inštitúcií, profesijných združení alebo vlády či miestnej správy. Ide o profesie lekárov, advokátov, farmaceutov, zdravotné sestry, účtovníkov, veterinárnych lekárov, znalcov, tlmočníkov, audítorov, finančných agentov, architektov a pod. často sa označujú aj ako slobodné povolania. Uznávanie odbornej spôsobilosti a dokladov o vzdelávaní sa riadi zákonom č. 293/2007 Z. z. o uznávaní odborných kvalifikácií. Ak je dané povolanie regulovaným povolaním, musí byť odborná kvalifikácia najprv uznaná príslušným orgánom. Ak dané povolanie nie je regulované, formálne uznanie odbornej kvalifikácie sa nevyžaduje a zamestnávateľ individuálne posúdi vašu odbornú kvalifikáciu a rozhodne sa, či vás zamestná.

- okrem akreditovaných vzdelávacích programov a živností existujú na území Slovenskej republiky ešte ďalšie relevantné zdroje pre tvorbu čiastočných kvalifikácií. Relevantným zdrojom pre tvorbu čiastočných kvalifikácií môžu byť

údaje z **Kartotéky zamestnaní Internetového sprievodcu trhom práce (portál ISTP)**;

- Ideálnou platformou pre identifikáciu týchto zdrojov sú **sektorové rady**. V sektorových radách, v ktorých by mali byť zastúpené všetky odvetvia, možno diskutovať, do akej miery už v súčasnej dobe jednotlivé asociácie, inštitúcie, profesijné združenia, cechy atď. pracujú s niečím obdobným, ako sú kvalifikácie, vzdelávacie kurzy, určité štandardy pre výkon povolania či niečo podobného, bez toho, aby to bolo podriadené akémukoľvek právnomu predpisu;
- **Európska klasifikácia zručností, kompetencií a kvalifikácií (ESCO)**. Jedná sa o projekt Európskej komisie zameraný na prepojenie zručností a kompetencií s povolaniami, a to na celoeurópskej úrovni. ESCO nie je zatiaľ príliš naplnená konkrétnymi zručnosťami alebo kompetenciami, ale má pomerne podrobnú štruktúru povolání, ktorá môže byť zdrojom pre identifikáciu ČK;
- **Národné systavy kvalifikácií z iných krajín** sú tiež možnými zdrojmi inšpirácie pre tvorbu slovenskej NSK. Úroveň spracovania národných sústav sa líši, rovnako ako stupeň implementácie uznávania výsledkov vzdelávania.

Dôležitá informácia.

NSK v rámci svojho systémového prístupu bude efektívne prepájať úplné a čiastočné kvalifikácie do uceleného a otvoreného systému. Samozrejme, že budú existovať úplné kvalifikácie, ktoré sa nebudú skladať z čiastočných kvalifikácií a čiastočné kvalifikácie, ktoré nebudú podmnožinou žiadnej úplnej kvalifikácií. Takéto „neštandardné“ vytvorenie nie je primárnym kritériom ich zaradenia do NSK, vyžaduje si však to reálna potreba trhu práce.

Pokiaľ sa pri týchto kvalifikáciách podarí prípadné právne nesúlady vyriešiť, otvára sa potenciál pre mnoho uchádzačov, takže z tohto pohľadu sa jedná o kvalifikácie vítané. Je ale skutočne potrebné všetko dopredu prediskutovať a dospieť k riešeniu, inak hrozí, že sa vytvoria štandardy, ktoré budú v praxi nepoužiteľné, pretože kvalifikácia sa bude získavať podľa už existujúceho predpisu, ktorý s pojmom čiastočná kvalifikácia pri vzniku nepočítal.

5 Pravidlá na vymedzenie vzťahov medzi kvalifikáciami

Základnými jednotkami NSK sú úplné a čiastočné kvalifikácie, kvalifikačné štandardy. Musia byť jednoducho, ale jasne a jednoznačne popísané. Preto je dôležité vymedziť a popísať vzťah medzi ÚK a ČK, ich vzťah k povolaniu, typovým pracovným pozíciám, odborom vzdelávania a štúdiá.

5.1 Vzťahy úplných a čiastočných kvalifikácií

Možnosti získať ÚK po dosiahnutí uznaných čiastočných kvalifikácií musí byť v NSK jednoznačne stanovené. **Základným kritériom je ekvivalencia zodpovedajúcich vedomostí, zručností a kompetencií (VZK).** Vzniká celý rad rôznych kombinácií.

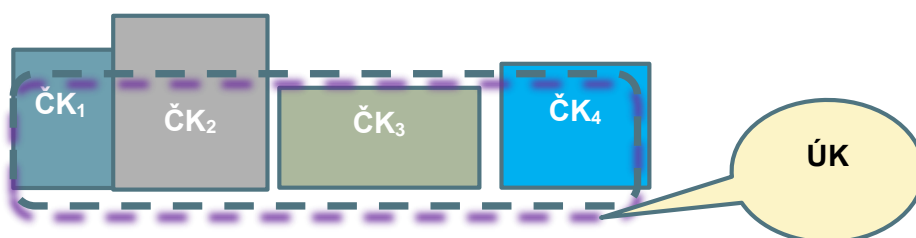
Skladanie alebo kombinovanie ČK do ÚK sa robí až po vytvorení štandardov ČK a ÚK, ktoré sa stanovujú nezávisle.

Kvalifikačné štandardy čiastočných kvalifikácií nemusia byť totožné s kompetenciami v kvalifikačnom štandarde ÚK z týchto dôvodov:

- kompetencie ÚK sú alebo môžu byť všeobecnejšie formulované ako v čiastočných kvalifikáciách;
- čiastočné kvalifikácie môžu mať stanovené kompetencie úzko špecifikované vzhľadom na povolanie a nie sú dokonca ani súčasťou KŠ ÚK;
- ÚK majú alebo môžu mať širšie stanovené odborné kompetencie, ktoré umožňujú kariérový rozvoj v rámci daného povolania (následné osvojenie náročnejších činností).

Rozoznávame tieto cesty vytvorenia ÚK:

Typ A – integrované ÚK – skladané ČK

ČK₁ – ovocinár, ČK₂ – zeleninár, ČK₃ – záhradný dizajnér, ČK₄ – zakladanie trávnikov a pod. môže vytvoriť ÚK – záhradník.

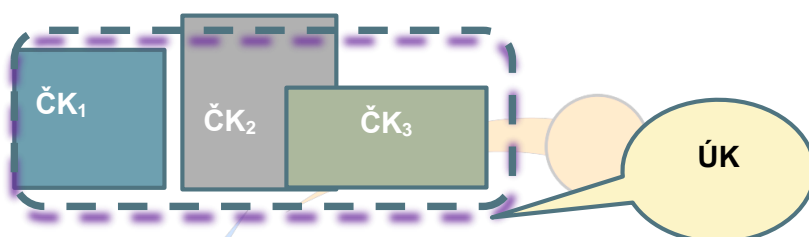
Platí: ÚK = ČK₁ + ČK₂ + ČK₃ + ČK₄ + ČK_n

ČK₁₋₄ sú subsystémami ÚK. Čiastočné kvalifikácie môžu vyvolať hlbšiu odbornosť ako kompetencie ÚK. Existujú aj kombinácie, kedy čiastočné kvalifikácie sú podmnožinou iných ČK – vnútorná integrácia.

Napr. absolvovaním kurzu sa získa ČK, ale moduly, ktoré sú súčasťou kurzu, tiež poskytujú ČK, ktoré sú užšie zamerané ($ČK_{kurz} = \sum ČK_{moduly}$). Aj ČK získaná absolvovaním modulu má svoje opodstatnenie voči potrebám trhu práce – absolvent je na trhu práce uplatniteľný. Sú to časté prípady v iných krajinách EÚ.

ČK je súčasťou ÚK.

Typ A – integrované ÚK – profilujúce ČK

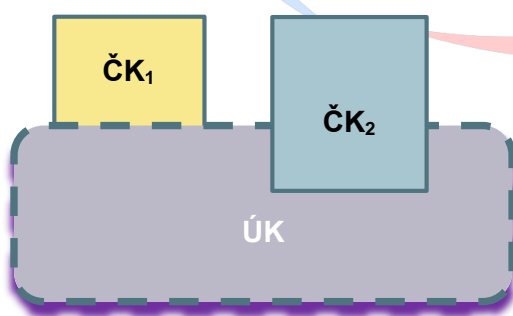
Čiastočné kvalifikácie vytvárajú v ÚK rôzne zamerania. Ktorákoľvek ČK postačuje na vytvorenie ÚK.

ČK₁ – výroba lisovacích nástrojov, ČK₂ – výroba nástrojov pre plošné tvárnenie, ČK₃ – výroba rezných nástrojov a pod. môže vytvoriť ÚK – nástrojár.

Platí: ÚK = ČK₁, ÚK = ČK₂, ÚK = ČK₃ ÚK_n = ČK_n

ČK je jedným zo zameraní ÚK.

Typ R – rozvíjajúce ČK

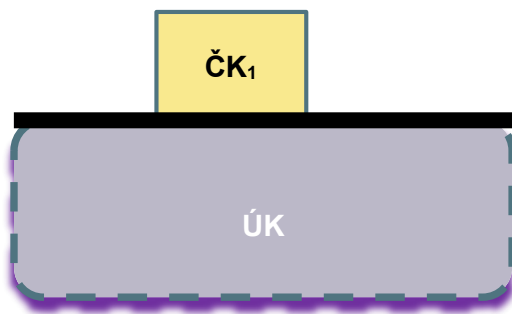

Čiastočné kvalifikácie rozvíjajú ÚK a poskytujú širšie možnosti uplatnenia. Môžu presahovať ÚK, ale môžu zasahovať aj do jej štruktúry a ovplyvňovať odborný základ. Získaním ČK k ÚK sa zvýši uplatniteľnosť jedinca na trhu práce.

ČK₁ – barman, ČK₂ – sommelier a pod. môžu odborne podporiť ÚK – čašník.

ČK a ÚK môžu existovať aj samostatne.

Typ N – nadväzujúce ČK

Čiastočné kvalifikácie nadväzujú na ÚK a poskytujú širšie možnosti uplatnenia. Obvykle ide o získanie ďalšej špecializácie alebo zamerania. Získaním ČK k ÚK sa zvýši uplatniteľnosť jedinca na trhu práce.

ČK₁ – montáž a oprava systému ústredného kúrenia a pod. môže nadviazať na ÚK – inštalatér.

ČK a ÚK môžu existovať aj samostatne.

Typ S – súvisiace ČK

Čiastočné kvalifikácie súvisia s ÚK v určitých oblastiach (napr. rovnaký sortiment výroby, používané suroviny), ale väčšina kompetencií je iná (napr. pracovné postupy). ČK môžu presahovať ÚK, ale nemôžu zasahovať do jej štruktúry a ovplyvňovať odborný základ. Tiež platí, že ÚK nie je podmienkou uznania ČK. Získaním ČK k ÚK sa však zvýši uplatniteľnosť jedinca na trhu práce.

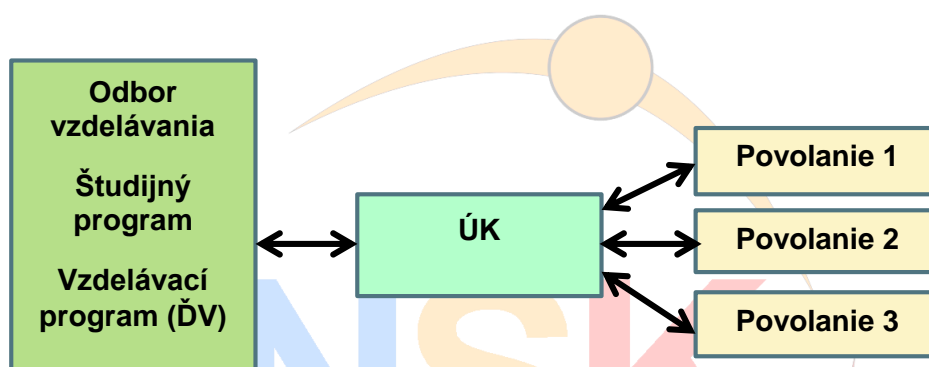
ČK₁ – výroba čokoládových cukrovínek, ČK₂ – cukrár v reštaurácii a pod. môžu podporiť ÚK – cukrár.

ČK a ÚK môžu existovať aj samostatne.

5.2 Vzťah úplnej kvalifikácie k povolaniu a odborom vzdelávania

Úplná kvalifikácia má na jednej strane väzbu na povolanie a na druhej strane väzbu na odbor vzdelávania alebo štúdiá.

ÚK možno získať úspešným ukončením odboru vzdelávania, študijného programu vo formálnom vzdelávaní alebo vzdelávacieho programu v neformálnom vzdelávaní. Jedna ÚK sa môže uplatniť buď v jednom alebo viacerých povolaniach. To znamená, že jeden odbor vzdelávania alebo študijný program môže pripravovať pre viac povolanií a nie je teda potrebné, aby odbor vzdelávania alebo študijný program mal priamu väzbu k viacerým ÚK.

To znamená, že v prípadoch, kedy sa získa ÚK absolvovaním počiatočného vzdelávania (týka sa to väčšiny ÚK), sa jedna ÚK bude vzťahovať iba k jednému školskému vzdelávaciemu programu alebo študijnému programu.

Pri koncipovaní kvalifikačného štandardu ÚK by sa mala dosiahnuť rovnováha medzi dvoma požiadavkami:

- **vzdelateľnosť**, čo znamená, že vedomosti, zručnosti a kompetencie stanovené v KŠ úplnej kvalifikácie by sa mali reálne osvojiť v podmienkach školy;
- **uplatniteľnosť**, čo znamená, že jednotlivec, ktorý získal ÚK by sa mal zamestnať v danom povolaní, ďalej sa vzdelávať a získavať odborné skúsenosti.

Situácia pri ČK, ktoré sú v podstate úplnou kvalifikáciou v neformálnom systéme, je výraznejšia, nakoľko väzby na trh práce je tesnejšia ako pri ÚK získanej vo formálnom systéme.

5.3 Vzťah čiastočnej kvalifikácie k povolaniu

Pri popisovaní kvalifikačných oblastí by sa malo vždy začať s čiastočnou kvalifikáciou, nakoľko práve ČK zodpovedá reálnym a aktuálnym požiadavkám a potrebám trhu práce.

Pre každé povolanie existuje súbor VZK, ktoré sú základom pre vymedzenie jednotlivých ČK za predpokladu, že ČK má reálne a aktuálne uplatnenie na trhu práce.

V rámci povolania sú vytvorené typové pracovné pozície (podmnožiny – jednotky práce povolania). Ak sa bude ČK stanovovať z povolania, najefektívnejšie jej vymedzenie bude práve z pracovných pozícií. Typová pozícia je iba zdrojom činností, ČK môže ale nemusí byť ekvivalentná s typovou pozíciou, rozhodujúce pre jej vymedzenie je existencia relatívne úzkeho súboru vedomostí, zručností a kompetencií, ktoré umožňujú výkon určitej práce uplatniteľnej na trhu práce. **Vzťah typových pozícií k povolaniu je nasledovný:**

- typová pozícia **je súčasťou** (podmnožinou) **povolania**. Ide o ČK s potenciálom pre zloženie ÚK;
- typová pozícia je **z väčšej časti súčasťou povolania**, ale niektoré činnosti sú už ďalšou špecializáciou. Ide o ČK s potenciálom pre zloženie ÚK;
- typová pozícia je predovšetkým **špecializáciou nadväzujúcou na povolanie**. Ide o ČK, ktorá nadväzuje na ÚK.

5.4 Vymedzenie úplnej a čiastočnej kvalifikácie

Určujúcim hľadiskom vymedzenia úplných a čiastočných kvalifikácií je ich potreba na trhu práce.

Vymedzovanie úplných kvalifikácií

Je dané:

- sústavou odborov vzdelávania/študijných programov (hoci obrátený postup by bol optimálnejší);
- školskými vzdelávacími programami/študijnými programami;
- povolaním;
- požiadavkami a potrebami trhu práce.

Každá úplná kvalifikácia je stanovená kvalifikačným štandardom

Vymedzovanie čiastočných kvalifikácií

Je dané:

- typovými pozíciami (iba zdroj činností);
- kvalifikačnými štandardmi;
- obsahom aktuálne žiadaných rekvalifikačných kurzov;
- obsahom aktuálne žiadaných akreditovaných kurzov ďalšieho vzdelávania;
- povolaním;
- požiadavkami a potrebami trhu práce.

Každá čiastočná kvalifikácia je stanovená kvalifikačným štandardom.

Príloha č. 1 Stupeň nadobudnutého vzdelania podľa ŠKOV - ISCED

Stupeň dosiahnutého vzdelania		5. pozícia v kóde odboru ŠKOV		ISCED 1997	ISCED 2011
		Pôvodná	Nová		
Predprimárne vzdelanie	Predprimárne vzdelanie Bez vzdelania. MŠ; ŠMŠ; 0-tý ročník ZŠ; nedokončený 1. stupeň ZŠ; prípravný ročník na ZŠ a ŠZŠ.	-	A	0	020 030
	Primárne vzdelanie Vzdelanie na 1. stupni ZŠ.	-	B	1	100
Základné vzdelanie	Nižšie stredné vzdelanie Vzdelanie na 2. stupni ZŠ; 1. – 4. ročník 8-ročných SŠ; Žiaci s MP variant B po ukončení 2. stupňa ZŠ.	-	D	2A, B	244 242
	Nižšie stredné odborné vzdelanie Jednotlivci PŠ; Žiaci OU s mentálnym postihom (zaškolení, zaučení).	0,1	E	2C	243 252
Stredné vzdelanie	Nižšie stredné odborné vzdelanie Nižšie stredné odborné vzdelanie dosiahnuté absolvovaním 2-ročných vzdelávacích programov SOŠ (bývalé U, odbory s osobitne upravenými učebnými plánmi).	0,1	F	2C	253
	Nižšie stredné odborné vzdelanie s výučným listom Žiaci OU s mentálnym postihom, ktorí získali odborné vzdelanie s výučným listom.	2	G	3C	352
	Stredné odborné vzdelanie s výučným listom SOV dosiahnuté absolvovaním stredoškolských nematuritných vzdelávacích programov, pri ktorých získajú žiaci výučný list.	2	H	3C	353

	Stupeň dosiahnutého vzdelania	5. pozícia v kóde odboru ŠKOV		ISCED 1997	ISCED 2011
		Pôvodná	Nová		
	Stredné odborné vzdelanie bez maturity a výučného listu SOV dosiahnuté absolvovaním stredoškolských nematuritných vzdelávacích programov neposkytujúcich výučný list.	2	I	3C	353
Úplné stredné vzdelanie	Úplné stredné všeobecné vzdelanie s maturitou ÚSVV na G.	5	J	3A	344
	Úplné stredné odborné vzdelanie s maturitou a výučným listom ÚSOV dosiahnuté absolvovaním vzdelávacích programov ukončených maturitou, pri ktorých žiaci získavajú aj výučný list.	4	K	3A	354
	Úplné stredné odborné vzdelanie s maturitou bez výučného listu ÚSOV dosiahnuté absolvovaním vzdelávacích programov ukončených maturitou pre žiakov UO v NŠ.	4	L	3A	454
	Úplné stredné odborné vzdelanie s maturitou bez výučného listu ÚSOV dosiahnuté absolvovaním vzdelávacích programov ukončených maturitou s výnimkou programov uvedených v bode K.	6	M	3A	354
Postsekundárne vzdelanie	Postsekundárne vzdelanie PMKŠ, PMIŠ a PMZŠ.	6	N	4A	454
Vyššie odborné vzdelanie	Vyššie odborné vzdelanie (absolventská skúška, absolventský diplom) VOV dosiahnuté absolvovaním vzdelávacích programov VOŠ, K a tanečných K; PMŠŠ.	7	Q	5B	554

Stupeň dosiahnutého vzdelania		5. pozícia v kóde odboru ŠKOV		ISCED 1997	ISCED 2011
		Pôvodná	Nová		
Vysokoškolské vzdelanie	Vysokoškolské vzdelanie 1. stupeň -bakalárske Vysokoškolské vzdelanie dosiahnuté absolvovaním profesijne orientovaných bakalárskych študijných programov VŠ.	7	P	5A	655
	Vysokoškolské vzdelanie 1. stupeň -bakalárske Vysokoškolské vzdelanie dosiahnuté absolvovaním akademicky orientovaných bakalárskych študijných programov VŠ; Absolvovanie bakalárskych študijných programov s nešpecifikovanou orientáciou.	7	R	5A	645 665
	Vysokoškolské vzdelanie 2. stupeň Súvislé vysokoškolské vzdelanie dosiahnuté absolvovaním magisterských, inžinierskych a doktorských študijných programov VŠ.	8	S	5A	766
	Vysokoškolské vzdelanie 2. stupeň Vysokoškolské vzdelanie pokračujúce po dosiahnutí bakalárskeho vzdelania absolvovaním magisterských, inžinierskych a doktorských študijných programov VŠ.	8	T	5A	767
	Vysokoškolské vzdelanie 2. stupeň Vysokoškolské vzdelanie 2. stupňa s vykonaním rigoróznejskúšky.	8	U	5A	768
	Vysokoškolské vzdelanie 3. stupeň - doktorandské Vysokoškolské doktorandské vzdelanie dosiahnuté absolvovaním štúdia v doktorandských študijných programoch, postgraduálne štúdium a vedecká výchova.	9	V	6	864

Príloha č. 2 Základné charakteristiky úplnej a čiastočnej kvalifikácie (podporné informácie)

Úplná kvalifikácia	Čiastočná kvalifikácia
Získava sa vo/v	
Formálnom vzdelávaní (v niektorých osobitných prípadoch aj v neformálnom vzdelávaní)	Neformálnom vzdelávaní/informálne učenie
Získava sa v	
ZŠ, SŠ (G, SOŠ, K), OU, VŠ ukončením akreditovaného vzdelávacieho alebo študijného programu v danom učebnom alebo študijnom odbore s/bez zamerania alebo s/bez špecializácie (v niektorých osobitných prípadoch ukončením akreditovaného vzdelávacieho programu vo formálnom vzdelávaní)	Inštitúciách ďalšieho vzdelávania, podnikoch a pod. ukončením akreditovaného vzdelávacieho programu, kurzu alebo modulu
Uznáva sa	
<p>na danom stupni vzdelania:</p> <ul style="list-style-type: none"> – primárne vzdelanie; – nižšie stredné vzdelanie; – nižšie stredné odborné vzdelanie; – stredné odborné vzdelanie; – úplné stredné odborné vzdelanie; – úplné stredné všeobecné vzdelanie; – vyššie odborné vzdelanie; – prvý stupeň - bakalársky; – druhý stupeň – magisterský, inžiniersky a doktorský; – tretí stupeň – doktorandský. 	bez stupňa vzdelania, na kvalifikačnej úrovni NSK
Dokladom o získanej kvalifikácii je	

<ul style="list-style-type: none"> – vysvedčenie s doložkou; – vysvedčenie s doložkou; – vysvedčenie o záverečnej skúške⁹; – výučný list; – vysvedčenie o maturitnej skúške¹⁰; – vysvedčenie o maturitnej skúške; – vysvedčenie o absolventskej skúške; – vysvedčenie o štátnej skúške a diplom; – vysvedčenie o štátnej skúške a diplom; – vysvedčenie o štátnej skúške a diplom. 	<p>Osvedčenie</p>
<p>Vzdelávanie sa ukončuje</p>	
<ul style="list-style-type: none"> – úspešným absolvovaním posledného ročníka ucelenej časti vzdelávacieho programu; – úspešným absolvovaním posledného ročníka ucelenej časti vzdelávacieho programu; – úspešným absolvovaním posledného ročníka ucelenej časti vzdelávacieho programu; – záverečnou skúškou; – maturitnou skúškou; – maturitnou skúškou; – absolventskou skúškou; – štátnou skúškou; – štátnou skúškou/rigoróznou skúškou; – dizertačnou skúškou¹¹. 	<p>Záverečnou skúškou</p>
<p>Vychádza zo všeobecne záväzných právnych predpisov</p>	
<p>Školský zákon Zákon o VŠ Vyhlášky Smernice Metodické pokyny usmernenia</p>	<p>Zákon o CŽV Zákon o uznávaní odborných kvalifikácií Vyhlášky Smernice Metodické pokyny Usmernenia</p>
<p>Uplatňuje kreditný systém</p>	
<p>ECTS – pre VŠ¹² ECVET – pre všetky typy škôl formou VV</p>	<p>ECVET – ďalšie vzdelávanie¹³</p>
<p>Použité štandardy v NSK</p>	

⁹ V UO určených ŠVP môže byť dokladom aj výučný list.

¹⁰ V ŠO určených ŠVP môže byť dokladom aj výučný list.

¹¹ Dizertačná skúška je štátna skúška.

¹² ZŽ a SŠ (vrátane K) nemajú kreditný systém.

¹³ ECVET ešte v systéme ďalšieho vzdelávania nebol uplatnený. Vo formálnom vzdelávaní je jeho implementácia zrejma vo forme vzdelávacích výstupov ako kľúčového prvku ECVET.

Kvalifikačný štandard úplnej kvalifikácie		Hodnotiaci štandard úplnej kvalifikácie		Kvalifikačný štandard čiastočnej kvalifikácie		Hodnotiaci štandard čiastočnej kvalifikácie	
Minimálny počet odporúčaných stanovení VV		Maximálny počet odporúčaných stanovení VV		Minimálny odporúčaný počet kritérií		Maximálny odporúčaný počet kritérií	
ÚK	ČK	ÚK	ČK	ÚK	ČK	ÚK	ČK
10	6	30	12	3	3	8	8

Zoznam skratiek

Skratka	Popis/vysvetlenie skratky/pojmu
CŽV	Celoživotné vzdelávanie
ČK	Čiastočná kvalifikácia
ECTS	Európsky systém prenosu a akumulácie kreditov pre VŠ
ECVET	Európsky systém prenosu a akumulácie kreditov pre OVP
EK	Európska komisia
EKR	Európsky kvalifikačný rámec
EÚ	Európska únia
G	Gymnázium
HŠ	Hodnotiaci štandard
ISCED	Medzinárodná norma pre klasifikáciu vzdelávania
ISCO	Medzinárodná norma pre klasifikáciu povolání
K	Konzervatórium
KŠ	Kvalifikačný štandard
MPSVaR SR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
MŠVVaŠ SR	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR
NKV	Národná klasifikácia vzdelania
NKR	Národný kvalifikačný rámec
NSK	Národná sústava kvalifikácií
NSP	Národná sústava povolání
OVP	Odborné vzdelávanie a príprava
OU	Odborné učilište
PŠ	Praktická škola
SK ISCO-08	Štatistická klasifikácia zamestnaní
SK NACE Rev. 2	Štatistická klasifikácia ekonomických činností
SOS	Stredná odborná škola
SŠ	Stredná škola
ŠIOV	Štátny inštitút odborného vzdelávania
ŠKOV	Štatistická klasifikácia odborov vzdelania
ŠkVP	Školský vzdelávací program
ŠO	Študijné odbory
ŠÚ SR	Štatistický úrad SR
UO	Učebné odbory
ÚK	Úplná kvalifikácia
VOP	Vzdelávanie a odborná príprava
VŠ	Vysoké školy
VV	Výstupy vzdelávania/vzdelávacie výsledky
VZK	Vedomosti, zručnosti a kompetencie
ZŠ	Základná škola

Terminologický slovník

Termín/pojem	Definícia/stanovenie/vysvetlenie termínu/pojmu
Akreditovaný vzdelávací program (angl. accredited educational/study/ /training program)	Je to oficiálne schválený vzdelávací program, ktorý spĺňa príslušné štandardy (obsah, personálne, materiálové a priestorové zabezpečenie) a absolvovanie ktorého vedie k obnoveniu, udržaniu alebo zvýšeniu stanovených vedomostí, zručností a kompetencií a potvrdeniu v podobe oficiálne uznaného dokladu (certifikát, osvedčenie).
Celoživotné vzdelávanie (angl. lifelong learning)	Všetky aktivity, ktoré sa uskutočňujú v priebehu života s cieľom zlepšiť vedomosti, zručnosti a kompetencie. Zahŕňa akékoľvek všeobecné vzdelávanie, odborné vzdelávanie a odbornú prípravu, neformálne vzdelávanie a informálne učenie sa počas života, ktoré vedú k zdokonaleniu vedomostí, zručností a kompetencií z osobnostného, občianskeho, spoločenskému i profesijného hľadiska. Zahŕňa tiež poskytovanie služieb profesijnej orientácie a poradenstva. <i>(Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie. 2008/C 111/01)</i>
Cieľ vzdelávania (angl. objective of education)	Normy a požiadavky na celkový vzdelanostný a osobnostný rozvoj jednotlivca, vymedzuje zábery výchovno-vzdelávacieho procesu a jeho vzdelávacie výstupy/výsledky vzdelávania. Sú to navrhované a plánované výsledky vzdelávania a učenia sa. Interpretujeme ich z hľadiska obsahového (spoločenská zameranosť vzdelávania), vyučovacieho procesu (vyučovanie predmetov), učenia sa jednotlivcov, vzdelávacích výstupov/výsledkov vyučovania (skúšanie).
Duálne vzdelávanie a príprava (angl. dual education and training)	Duálny vzdelávací systém je charakterizovaný kombináciou profesijnej prípravy v podniku s OVP v škole.
Dištančné vzdelávanie (angl. distance education or learning)	Je to forma riadeného diaľkového samoštúdia prostredníctvom korešpondencie, IKT alebo iných prostriedkov.

Termín/pojem	Definícia/stanovenie/vysvetlenie termínu/pojmu
Ďalšie vzdelávanie (angl. further education)	<p>Je neformálne vzdelávanie vo vzdelávacích inštitúciách ďalšieho vzdelávania, ktoré nadväzuje na školské vzdelávanie a umožňuje získať čiastočnú kvalifikáciu alebo úplnú kvalifikáciu alebo doplniť, obnoviť, rozšíriť alebo prehĺbiť si kvalifikáciu nadobudnutú v školskom vzdelávaní alebo uspokojiť záujmy a získať spôsobilosť zapájať sa do života občianskej spoločnosti. Úspešným absolvovaním ďalšieho vzdelávania nemožno získať stupeň vzdelania. Medzi ďalšie vzdelávanie patrí napr.: ďalšie odborné vzdelávanie v akreditovanom, vzdelávacom programe, rekvalifikačné vzdelávanie v akreditovanom vzdelávacom programe, kontinuálne vzdelávanie, záujmové vzdelávanie, občianske vzdelávanie, vzdelávanie seniorov a pod.</p>
Formálne vzdelávanie (angl. formal education)	<p>Je vzdelávanie, ktoré sa spravidla uskutočňuje v organizovanom a štruktúrovanom prostredí osobitne určenom na vzdelávanie (v školách, na vysokých školách alebo inštitúciách odbornej prípravy) a jeho výsledkom je zvyčajne udelenie počiatočnej úplnej kvalifikácie. Zahŕňa systémy všeobecného vzdelávania, odborného vzdelávania a prípravy, vysokoškolského vzdelávania. (Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie. 2008/C 111/01)</p>
Hodnotenie (angl. assessment, evaluation)	<p>Je to proces skompletizovania a interpretovania údajov a dôkazov o výkone jednotlivca. Skúšajúci overujú a porovnávajú výkony (vedomosti, zručnosti a kompetencie) jednotlivcov vo vzťahu ku kritériám. V OVP sa sumatívnym hodnotením (maturitná skúška) overuje, potvrdzuje a uznáva získaná kvalifikácia v danom študijnom alebo učebnom odbore.</p>
Hodnotiaci štandard (angl. assessment standard)	<p>Súbor kritérií, organizačných a metodických postupov na overenie dosiahnutých požiadaviek kvalifikačného štandardu.</p>

Termín/pojem	Definícia/stanovenie/vysvetlenie termínu/pojmu
Informálne učenie sa (angl. in-formal learning)	<p>Je vzdelávanie, ktoré je výsledkom každodenných aktivít spojených s prácou, rodinným životom, trávením voľného času a nie je organizované ani štruktúrované podľa cieľov, času, ani podpory vzdelávania. Nemusí byť zámerné, môže prebiehať kdekoľvek, napr. v rodine, na pracovisku, v mimovládnych organizáciách, v divadelnej skupine, alebo sa môže tiež týkať individuálnych aktivít doma, ako čítanie knihy. Prostredníctvom informálneho učenia sa sú zručnosti a vedomosti získané životnými a pracovnými skúsenosťami ako sú napr. cudzie jazyky, informačno-komunikačné technológie, a pod.</p> <p>(Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie. 2008/C 111/01)</p>
Kompetencia (angl. competence)	<p>Preukázaná schopnosť využívať vedomosti, zručnosti, postoje, hodnotovú orientáciu, osobné, sociálne a/alebo metodologické schopnosti na predvedenie a vykonávanie funkcií podľa daných štandardov v práci, pri štúdiu, v osobnom a odbornom rozvoji jednotlivca a pri jeho aktívnom zapojení sa do spoločnosti, v budúcom uplatnení sa v pracovnom a mimopracovnom živote a pre jeho ďalšie vzdelávanie.</p> <p>(Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie. 2008/C 111/01)</p>
Kontrola vyučovacieho procesu (hodnotenie) (angl. evaluation)	<p>Je proces, ktorým sa zisťujú a posudzujú výsledky vyučovacieho procesu – vzdelávacie ciele, vzdelávacie výstupy, čiže všetko, čo sa žiaci naučili, osvojili v oblasti kognitívnej, psychomotorickej a afektívnej. Má dve roviny:</p> <p><u>Zisťovanie výsledkov</u> vyučovacieho procesu: preverovanie, skúšanie</p> <p><u>Posúdenie výsledku</u> vyučovacieho procesu: hodnotenie, preverovanie výsledkov podľa štandardov</p>
Kvalifikačná úroveň (angl. qualification level)	<p>Je to úroveň prisúdená každej čiastočnej alebo úplnej kvalifikácie identifikovaná v Národnom kvalifikačnom rámci a v Európskom kvalifikačnom rámci. Priradenie na určitú úroveň NKR vyplýva z analýzy a porovnania úrovne vedomostí, zručností a kompetencií voči všeobecným deskriptorom danej úrovne.</p>

Termín/pojem	Definícia/stanovenie/vysvetlenie termínu/pojmu
Kvalifikačný štandard (angl. qualification standard)	Súbor vedomostí, zručností a kompetencií požadovaných pre danú kvalifikáciu, to, čo jednotlivec má vedieť, chápať a byť schopný urobiť, aby ukončil proces učenia/vzdelávania.
Kvalifikačný štandard čiastočnej kvalifikácie (angl. qualification standard of partial qualification)	Norma, ktorá taxatívne určuje, čo jednotlivec vie, chápe a je schopný urobiť, aby ukončil proces učenia/vzdelávania. Ide o štruktúrovaný popis vedomostí, zručností a kompetencií pre výkon konkrétnych pracovných úloh, pracovnej činnosti za účelom získavania, potvrdenia a uznania konkrétnej čiastočnej kvalifikácie v danom povolání (alebo v dvoch alebo viacerých).
Kvalifikačný štandard úplnej kvalifikácie (angl. qualification standard of full qualification)	Norma, ktorá taxatívne určuje, čo jednotlivec vie, chápe a je schopný urobiť, aby ukončil proces učenia/vzdelávania. Ide o štruktúrovaný popis vedomostí, zručností a kompetencií pre výkon konkrétnych pracovných úloh, činností alebo súboru činností za účelom získavania, potvrdenia a uznania konkrétnej úplnej kvalifikácie v danom povolání alebo skupine príbuzných povolání.
Kvalifikácia (angl. qualification)	Formálny výstup/výsledok procesu hodnotenia a validácie, ktorý sa získa, keď kompetentný orgán určí, že jednotlivec dosiahol vzdelávacie výstupy zodpovedajúce daným štandardom (výkonový – kvalifikačný štandard, obsahový štandard, hodnotiaci štandard). (Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie. 2008/C 111/01)
Klasifikácia (angl. classification)	Je zaradovanie jednotlivých výkonov jednotlivca do výkonnostných stupňov (v SR je päťstupňová klasifikačná stupnica). Základom na pridelenie klasifikačného stupňa (slovom, číslom, známkou), a tým zaradenie výkonu jednotlivca do niektorej výkonnostnej skupiny, je výsledok získaný skúšaním.
Modul (angl. module)	Samostatná, ucelená, záväzná, časová a obsahová vzdelávacia jednotka vzdelávacieho programu.

Termín/pojem	Definícia/stanovenie/vysvetlenie termínu/pojmu
<p>Neakreditovaný vzdelávací program (angl. non-accredited educational/study/training program)</p>	<p>Je to vzdelávací program, ktorý môže, avšak nemusí spĺňať príslušné štandardy, ktorý vedie k obnoveniu, udržaniu alebo zvýšeniu stanovených vedomostí, zručností a kompetencií, ale jednotlivec tohto vzdelávacieho programu po jeho ukončení nezíska oficiálny dokument (certifikát, osvedčenie). Tieto vzdelávacie programy poskytujú vzdelávacie inštitúcie, rôzne občianske, záujmové a neziskové združenia a súkromné osoby.</p>
<p>Neformálne vzdelávanie (angl. non-formal education)</p>	<p>Je vzdelávanie, ktoré sa uskutočňuje prostredníctvom plánovaných činností (pokiaľ ide o ciele vzdelávania a čas vyhradený na vzdelávanie), pri ktorých je k dispozícii určitý druh podpory vzdelávania (napr. vzťah medzi študentom a pedagógom). Môže zahŕňať programy na výučbu pracovných zručností, gramotnosti pre dospelých, základné vzdelávanie osôb, ktoré predčasne ukončili školskú dochádzku, môže to byť vnútropodniková odborná príprava a kurzy organizované organizáciami občianskej spoločnosti, zahŕňa tiež voľne dostupné vzdelávanie dospelých v rámci študijných krúžkov, projektov alebo diskusných skupín, ktoré nie je ukončené skúškou. Patrí sem aj ďalšie vzdelávanie dospelých zamerané na získanie čiastočnej kvalifikácie. (Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie. 2008/C 111/01)</p>
<p>Národná sústava povolání (angl. National System of Occupations)</p>	<p>Ucelený informačný systém opisu štandardných nárokov trhu práce na jednotlivé pracovné miesta. Národná sústava povolání určuje požiadavky na odborné vedomosti, zručnosti a schopnosti potrebné na vykonávanie pracovných činností na pracovných miestach na trhu práce.</p>
<p>Národná sústava kvalifikácií (angl. National System of Qualifications)</p>	<p>Verejne prístupný register, ktorý obsahuje popis čiastočných a úplných kvalifikácií rozlišovaných a uznávaných v Slovenskej republike, požadovaných na výkon pracovných činností pre dané povolanie vo forme kvalifikačných štandardov a hodnotiacich štandardov.</p>
<p>Národný kvalifikačný rámec (angl. National Qualifications Framework)</p>	<p>Nástroj na porovnávanie kvalifikácií prostredníctvom ich referencovania voči Európskemu kvalifikačnému rámcu a nástroj podporujúceho ich prenos a uznávanie v európskom priestore.</p>

Termín/pojem	Definícia/stanovenie/vysvetlenie termínu/pojmu
Obsahový štandard (angl. standard content)	Vymedzuje základné alebo rozšírené učivo. Určuje rozsah požadovaných vedomostí, zručností a kompetencií. Vymedzuje požiadavky a podmienky, ktoré určujú obsah vzdelávania (čo sa majú a ako sa majú žiaci naučiť a učiť) a zručnosti (čo majú žiaci urobiť a ako to majú urobiť), aby úspešne zvládli vzdelávací výstup (preukázali výkon) a vzdelávací program. Obsahový štandard sa formuluje na základe výkonového štandardu. V ŠVP sú popísané vo vzdelávacích oblastiach, v ŠkVP v učebnej osnove predmetu, v študijnom programe, v neformálnom vzdelávaní v obsahu kurzu, modulu.
Odborná príprava (angl. vocational training)	Akákoľvek forma počiatočného odborného vzdelávania alebo prípravy vrátane technickej a odbornej výučby a učňovskej prípravy, ktorá prispieva k dosiahnutiu odbornej kvalifikácie uznávanej kompetentnými orgánmi v tom členskom štáte, v ktorom bola nadobudnutá, rovnako ako aj ďalšie odborné vzdelávanie alebo odborná príprava, ktorú človek absolvuje počas svojho pracovného života. (Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie. 2008/C 111/01)
Odborná príprava mimo pracoviska (angl. off-the-job vocational training)	Je to odborná príprava zamestnanca prebiehajúca mimo pracoviska. Môže zahŕňať kurzy, prípadové štúdie, simulácie apod. Cieľom takejto prípravy býva zvyšovanie všeobecnejších vedomostí, zručností alebo kompetencií.
Odborná príprava na pracovisku (angl. on-the-job vocational training)	Je to odborná príprava zamestnanca prebiehajúca na pracovisku počas výkonu práce zvyčajne pod vedením ďalšieho zamestnanca (inštruktora, majstra a pod.). Cieľom takejto prípravy býva zvyčajne zvyšovanie konkrétnych pracovných zručností alebo pracovných návykov, prípadne získanie nových pracovných zručností vyplývajúcich zo zavedenia nových pracovných postupov.
Odborné vzdelávanie a príprava (angl. vocational education and training - VET)	Je vzdelávanie, ktoré pripravuje ľudí pre konkrétne povolania na rôznych úrovniach. Poskytuje vedomosti, zručnosti a kompetencie na získanie odbornej kvalifikácie.

Termín/pojem	Definícia/stanovenie/vysvetlenie termínu/pojmu
Overovanie kompetencií (Validation of Competences)	Proces hodnotenia a overovania obsahu vzdelávania a odbornej prípravy, vedomostí, schopností, zručností a kompetencií nadobudnutých počas špecifickej skúsenosti v rámci vzdelávania a/ alebo odbornej prípravy.
Počiatkové odborné vzdelávanie a príprava (angl. initial vocational education and training - IVET)	Je také vzdelávanie, ktoré je zamerané na získanie základných vedomostí, zručností a kompetencií potrebných pre uznanie úplnej počiatkovej kvalifikácie.
Povolanie (angl. occupation)	Štandardizovaný súhrn pracovných činností podľa ich obvyklého zoskupenia na trhu práce, ktorých výkon predpokladá určitú kvalifikáciu, ktorá sa získava vzdelávaním v školách.
Pracovná činnosť – práca (angl. job, work)	Cieľavedomá ľudská činnosť zameraná na tvorbu statkov a služieb, ktorú uskutočňuje človek v závislosti od vrodených a získaných fyzických a duševných schopností, vedomostí a zručností. Kvalita práce závisí od vedomosti, vzdelanosti, kvalifikácie a produktívnosti.
Preverovanie (skúšanie) (angl. assessment)	Je proces zisťovania výsledku vyučovacieho procesu na základe meranie výkonov jednotlivcov (výkonové štandardy), zistenie toho, čo žiaci vedia a čo nevedia, aká je miera toho čo vedia, oproti tomu, čo vedieť majú, ako sa zlepšili v porovnaní sami so sebou alebo skupinou.
Profil jednotlivca (angl. profile of the individual)	Definovanie konkrétnych požiadaviek na vedomosti, zručnosti a kompetencie, ktoré musí jednotlivec po ukončení vzdelávacieho programu preukázať, aby mu bol uznaný kvalifikovaný výkon pracovných činností v danom povolaní.
Referenčné kritériá (angl. Benchmarking)	Štandardná metóda zhromažďovania a informovania o hlavných operačných údajoch spôsobom, ktorý umožňuje príslušné porovnanie plnenia úloh rôznych organizácií a programov, často s ohľadom na budovanie dobrej praxe.
Rozširujúce učivo (angl. extended learning)	Rozširujúce (prehlbujúce, doplnkové, fakultatívne) doplná a rozširuje základné učivo na danom stupni vzdelania podľa komplexných požiadaviek odboru štúdia tak, aby jednotlivec vzdelávacieho programu mohol získať požadovanú kvalifikáciu. Rozširujúce učivo je stanovené v školských vzdelávacích programoch.

Termín/pojem	Definícia/stanovenie/vysvetlenie termínu/pojmu
Štandard (angl. standard)	Stupeň dokonalosti požadovaný pre určitý účel alebo akceptovaný model (vzor, norma, miera), s ktorým sú reálne objekty a procesy rovnakého druhu porovnávané alebo merané. Je to požadovaná a záväzná charakteristika kvantitatívnych alebo kvalitatívnych vlastností určitého objektu alebo javu. Je to miera (hranica), kedy je ešte možné výkon považovať za akceptovateľný.
Učenie (angl. learning)	Je proces, v ktorom jednotlivec získava, využíva a prispôsobuje si informácie, myšlienky a hodnoty, praktické a kognitívne kompetencie. Prebieha prostredníctvom premýšľania, osobných úvah, obnovy informácií a sociálnych interakcií.
Uznávanie výsledkov vzdelávania (angl. recognition of learning outcomes)	Postup osvedčovania oficiálne dosiahnutých výsledkov vzdelávania prostredníctvom udeľovania jednotiek alebo kvalifikácií. Rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady č. 2241/2004/ES o zriadení jednotného rámca pre transparentnosť kvalifikácií a kompetencií
Vedomosti (angl. knowledge)	Výsledok osvojenia, zhromažďovania a prispôsobovania informácií v priebehu vzdelávania alebo učenia sa. Je to súbor faktov, zásad, teórií a postupov, ktoré sa vzťahujú na oblasť štúdia a práce. V kontexte kvalifikácií sa vedomosti popisujú ako teoretické alebo faktické. (Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie. 2008/C 111/01)

Termín/pojem	Definícia/stanovenie/vysvetlenie termínu/pojmu
Všeobecné vzdelávanie (angl. general education)	<p>Všeobecné vzdelávanie poskytuje prenosnú kvalifikáciu a podstatne zlepšuje schopnosť školeného občana zamestnať sa. Všeobecné vzdelávanie zahŕňa získavanie poznatkov, ktoré sú využiteľné nielen pre súčasnú alebo budúcu pozíciu zamestnanca v danom podniku, ale aj získanie takej kvalifikácie, ktorú môže občan vo veľkej miere uplatniť aj v inom podniku v inej oblasti práce alebo v zahraničí.</p> <p>Za všeobecné vzdelávanie sa považuje vzdelávanie na získavanie poznatkov, ktoré nie sú využiteľné iba alebo bezprostredne pre súčasnú alebo budúcu pozíciu zamestnanca v podniku, ktoré však poskytuje kvalifikáciu vo veľkej miere prenosnú na iné podniky alebo oblasti práce a podstatne zlepšuje schopnosť školeného pracovníka zamestnať sa. Všeobecné vzdelávanie predstavuje získavanie poznatkov, ktoré nie sú (nemusia byť) v priamom vzťahu k výkonu odbornej činnosti alebo povolania, avšak ktoré sú potrebné pre osobnostný rozvoj jedinca alebo predstavujú podmienku pre pokračovanie vo vzdelávaní na vyššom stupni.</p> <p>Nariadenie Komisie (ES) č. 800/2008 zo 6. augusta 2008.</p>
Vzdelávacie výstupy Výsledky vzdelávania (angl. learning outcomes)	<p>Sú stanovenia o tom, čo jednotlivec vie, chápe a je schopný urobiť, aby ukončil proces učenia/vzdelávania. Ide o štruktúrovaný popis vedomostí, zručností a kompetencií (odborné, všeobecné) nevyhnutných pre výkon určitej pracovnej úlohy, činnosti alebo súboru činností v danom povolaní alebo skupine príbuzných povolaní.</p> <p>(Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie. 2008/C 111/01)</p>
Vzdelávací program (angl. curriculum)	<p>Komplexný program riešenia všeobecných a špecifických cieľov, obsahu, metód a foriem vzdelávacieho procesu, stratégií a metód hodnotenia, organizácie a riadenia vzdelávania. Vývoj vzdelávacích programov je otvoreným procesom plánovania, realizácie a hodnotenia inštitucionálneho vzdelávania a vyžaduje si rozhodovanie a praktické riešenie na úrovni štátu, školy a triedy.</p>

Termín/pojem	Definícia/stanovenie/vysvetlenie termínu/pojmu
Vzdelávací štandard (angl. learning standard/educational standard)	Súbor požiadaviek na osvojenie si vedomostí, zručností a kompetencií, ktoré majú žiaci dosiahnuť a vykonať, aby mohli pokračovať vo vzdelávaní v nadväzujúcej časti vzdelávacieho programu alebo aby im mohol byť priznaný stupeň vzdelania. Je súborom výkonových a obsahových štandardov v danom predmete v danom tematickom celku alebo téme učiva.
Výkonový štandard (angl. performance standard)	Základné kritérium úrovne zvládnutia vedomostí, zručností a kompetencií. Vymedzuje kritériá úrovne zvládnutia obsahových štandardov. Sú to významné vedomosti, zručnosti a kompetencie, ktoré má jednotlivec podľa očakávania preukázať po ukončení vzdelávania.
Zamestnanie (angl. job, employment)	Vykonávanie zárobkovej činnosti zamestnancom. Ide o súbor pracovných úloh a povinností, ktoré vykonáva poverený zamestnanec a častokrát sú charakterizované vysokým stupňom podobnosti.
Základné učivo (angl. basic learning)	Predstavuje obsahové štandardy, ktoré sú predmetom vzdelávania všetkých jednotlivcov na danom stupni vzdelania. Obsahuje základné vedomosti, zručnosti a kompetencie, ktoré si musí jednotlivec osvojiť na minimálnej požadovanej úrovni. Základné učivo je stanovené v štátnych vzdelávacích programoch.
Zručnosti (angl. skills)	Spôsobilosti uplatňovať a aplikovať vedomosti a využívať know-how na zvládnutie rôznych úloh a riešenie problémov. V kontexte kvalifikácii sú zručnosti opísané ako kognitívne (napr. uplatnenie logického, kreatívneho alebo intuitívneho myslenia) a praktické (manuálna zručnosť, šikovnosť, pohotovosť a používanie metód, materiálov, prostriedkov, nástrojov a prístrojov). (Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie. 2008/C 111/01)

Použitá a odporúčaná literatúra

- Behringer, F.; Coles, M. (2003). *The role of national qualifications systems in promoting lifelong learning: towards an understanding of the mechanisms that link qualifications systems and lifelong learning*. Úloha národných kvalifikačných systémov v presadzovaní ČŽV: smerom k pochopeniu mechanizmov, ktoré prepájajú kvalifikačné systémy a ČŽV. (OECD).
- Blythe, Ann; Bowman, Kaye (2005). *Employers and qualifications: at a glance*. Zamestnávateľia a kvalifikácie pod lupou. Adelaide: National Centre for Vocational Education Research (NCVER).
- Brockmann, M. (2007). *Qualifications, learning outcomes and competencies: a review of European divergences in vocational education and training (VET)*. – Kvalifikácie, vzdelávacie výstupy a kompetencie: prieskum európskych odlišností v OVP.
- Brockmann, C. et al. (2011). *Knowledge, skills and competence in the European labour market*. Abingdon: Routledge. – Vedomosti, zručnosti a kompetencie požadované na európskom trhu práce.
- Cedefop (2010). *The added value of national qualifications frameworks in implementing the EQF*. Luxembourg: Publications Office. European qualifications framework series; Note 2. – Pridaná hodnota NKR pri implementácii EKR.
- Cedefop (2010). *The development of national qualifications frameworks in Europe*. Luxembourg: Publications Office. – Tvorba NKR v Európe.
- Cedefop (2009c). *The dynamics of qualifications: defining and renewing occupational and educational standards*. Luxembourg: Publications Office. Cedefop Panorama series. Curriculum reform in Europe. The impact of learning outcomes. – Dynamika kvalifikácií: vymedzenie a obnova štandardov vzdelávania a povolania. Dopad vzdelávacích výstupov.
- Cedefop (2010c). *Changing qualifications: a review of qualifications policies and practices*. Luxembourg: Publications Office. – Zmeny v kvalifikáciách: prieskum postupov a praktík pri zmenách kvalifikácií.
- Coles, M.; Werquin, P. (2007). *Education and training policy: qualification systems: bridges to lifelong learning*. Paris: OECD Publishing. – Politické vplyvy v OVP: kvalifikačné systémy – mosty ČŽV.
- Collins, T. et al. (2009). *Framework implementation and impact study: report of study team*. – Štúdia o implementácii a vplyvu kvalifikačných rámcov.
- Colo (2008). *Prepared for the future: Dutch qualifications for the labour market*. Zoetermeer: Colo. – Pripravené pre budúcnosť: Holandské kvalifikácie pre trh práce.
- European Parliament; Council of the European Union (2008). *Recommendation of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 on the establishment of the European qualifications framework for lifelong learning*. - Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení EKR pre ČŽV.

- Huddleston, P.; Laczik, A. (2012). Successes and challenges of employer engagement: the new diploma qualification. *Journal of education and work*, 2012, Vol. 25, No 4, pp. 403-421. – Úspechy a výzvy dohovorov medzi zamestnávateľmi: nové diplomy pre kvalifikácie.
- IER. (2009). *Comparing qualifications across countries*. Coventry: Institute for Employment Research. – Porovnávanie kvalifikácií medzi krajinami.
- Jessup, G. (1991). *Outcomes: NVQs and the emerging model of education and training*. London: Falmer Press. – Národné odborné kvalifikácie a perspektívny model vzdelávania a prípravy.
- Metodika naplňování Národní soustavy kvalifikací. NUV. 2012.
NSK v České republice.

